

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА, МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Формування ринкових відносин передбачає вдосконалення механізму державного регулювання економіки. Значення підприємництва у цій сфері є незаперечним і винятково важливим. Свобода підприємництва в Україні означає, в першу чергу, реальну можливість громадян займатися легітимною господарською діяльністю. Конституція України (ч.1 ст.42) гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [1].

Тривалий час, до прийняття Верховною Радою України 19.10.2000 р. Закону «Про державну підтримку малого підприємництва» воно розглядалося як комплексна економіко-правова категорія всіх підприємців без їх класифікації за видом діяльності, обсягу річного доходу, чисельності найманих працівників тощо. У цьому Законі застосовано класифікацію суб'єктів підприємництва та основні напрями їх розвитку. Проте, без конкретизації їх організаційно-правових форм і створення сприятливого підприємницького середовища успішний розвиток підприємництва не відбувся. В Україні як зазначено в концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки в малому і середньому підприємстві у 2012 році було зайнято 5,2 млн. осіб, що становить лише 25 відсотків економічно активного населення працездатного віку. При цьому в країнах Європейського Союзу такий показник становить більш як 50 відсотків, а в Японії - близько 80 відсотків. У країнах Європейського Союзу малі і середні підприємства створюють 50-70 відсотків внутрішнього валового продукту, в Україні такий показник майже в чотири рази нижчий. Також не були враховані умови щодо ліквідації наслідків фінансово-економічної кризи, розподілу ресурсів реального стану економічної свободи (вільний доступ до інформації, до ресурсів, рейдерських захоплень), обсяг сукупного попиту, рівень доходів і, відповідно, низький рівень життя тощо.

Мале підприємництво є особливим сектором ринкової економіки, який становить основу дрібного виробництва та здійснює швидку окупність витрат виробництва, розширює межі свободи ринкового вибору, забезпечує насичення ринку товарами, послугами та додатковими робочими місцями, сприяє послабленню монополізму в економіці. Воно обумовлює ступінь економічної свободи (вільний доступ до інформації, ресурсів, ринків),

обсяг сукупного попиту, рівень розвитку ринків, конкуренції, стабільність національної валюти, податкову політику, рівень доходів населення, домінування певної ідеології тощо.

З метою диференційованого підходу до забезпечення розвитку малого та середнього підприємництва Верховна Рада України 22 березня 2012 року прийняла Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» [2].

Для цього вперше було встановлено і внесено до статті 55 Господарського кодексу України нову класифікацію суб'єктів підприємництва: суб'єкти мікропідприємництва, суб'єкти малого підприємництва, суб'єкти середнього підприємництва і суб'єкти великого підприємництва.

Мікропідприємцями тепер є фізичні особи-підприємці, у яких середня кількість працівників не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Суб'єкти малого підприємництва: фізичні особи-підприємці, у яких середня кількість працівників не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Нововведенням щодо забезпечення розвитку малого підприємництва є регламентація у ст.291 Податкового кодексу України [3] спрощеної системи оподаткування. Зокрема, підприємцям надається можливість обирати спрощену систему оподаткування, які поділяються на такі групи платників єдиного податку, а саме:

- перша група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року;

- друга група - фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Дія цього підпункту не поширюється на фізичних осіб - підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та

побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі фізичні особи - підприємці належать виключно до третьої групи платників єдиного податку, якщо відповідають вимогам, встановленим для такої групи;

- третя група - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року [3].

Для того, щоб система державної підтримки малого підприємництва відповідала масштабності завдань, які вона має розв'язувати, необхідно підняти її на якісно інші, нові концептуально-програмні, організаційні та функціональні параметри, спрямовані на забезпечення його фінансової стабільності на створення сприятливих умов розвитку на зміцнення конкурентоспроможності малого підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.
3. Податковий кодекс України. *Офіційний вісник України*. 2010 № 92. Ст.3248 (із змінами і доповненнями).